

Проф. д-р Панас феденко

Чи можлива у нас вільна дискусія?

5 лютого 1977 р. я слухав у Мюнхені доповідь п. Слави Стецько про діяльність «Антибольшевицького Бльоку Народів» (АБН). Присутні почули від неї, в яких країнах Європи, Азії й Америки були з'їзди з участю АБН, які люди були на тих з'їздах і які резолюції були ухвалені.

Доповідачка нарікала на байдужість урядів західних демократичних великодержав до пропаганди, яку віддавна веде АБН. Зате вона широко описувала, які успіхи мав АБН у відсталих «феодальних країнах» (це її слова) Азії та Латинської Америки. Доповідачка часто згадувала, що на далекі подорожі потрібні гроші і закликала українців до жертвенности.

Після доповіді один із присутніх поставив питання: чи не краще було б гроші, які збирає АБН серед української еміграції, обернути на видання солідних наукових книг світовими мовами, замість витратити їх на подорожі в далекі екзотичні країни, котрі не мають впливу на міжнародну політику. Аджеж відомо, що публікації АБН стоять на невисокому рівні. Вони пробують впливати на читачів пропагандними фразами. Однак політично освічені люди не люблять пропаганди, їм треба давати факти, а висновки вони роблять самі.

Коли прийшла до мене черга промовляти на тему АБН, то я насамперед висловив задоволення, що, здається, вже українські емігранти в Мюнхені починають улаштовувати прилюдні доповіді з дискусіями. При тому я згадав слова одного філософа, котрий писав: «Демократія — це дискусія». Бо в зударі думок, в дискусії, можемо пізнати правду.

Я зазначив, що напрям діяльності АБН зовсім *односторонній*, як і склад цієї організації. АБН і його ядро — ОУНБандери — з великою прихильністю ставиться до реакційних режимів і течій у світі. В пресі ОУНБ ширилася хвала режимам в Португалії, в Іспанії, в Греції і симпатії до різних деспотичних режимів в

Азії, та в Латинській Америці. Тепер три країни покинули режим диктатури. Тому, чи знайде АБН в урядових колах названих країн прихильність до своєї пропаганди?

Далі я сказав, що ОУНБ й АБН шукають прихильности до себе в демократичних і навіть соціалістичних колах вільних країн. Я назвав це двоїстою грою, якою радив користатися С. Бандера в статті, надрукованій в «Укр. Самостійнику» 5 лютого 1950 року. Я прочитав ці слова із статті Бандери:

«Починаючи від 1945 року, різні кон'юнктуристи, роблячи з себе речників «демократизму», намагаються втягнути українську самостійницьку політику в таку ж саму гру в демократію, яка відбувається на міжнародному форумі... Справжнім мотивом того галасування про демократію не були дійсні потреби українського визвольного руху й українське ество, а безкритичне сприймання й нерозуміння того, що по суті діється в міжнародному житті, плитке бажання уподібнитися до зовнішнього світу, до актуальної моди».

Я пояснив, що С. Бандера вважав, що демократичний устрій є *противний* українському характерові («Єству»). Однак він дозволяв своїм партійцям уживати демократичної термінології в пропаганді на міжнародному форумі. Бандера писав у цій статті:

«Великого значення набирає розрізнення між властивою, повною програмою, на якій мобілізується і формується власні сили, і політично-пропагандною тактикою на окремих відтинках».

Таким чином, — казав я, — С. Бандера лишив непорушно диктатуру, «повну програму» своєї партії на внутрішньому форумі, а «на окремих відтинках» (в пропаганді для чужинців) допускав «демократичне» маскування. В такому дусі діє ОУНБ й досі сама і в АБН.

Далі я згадав телеграму Я. Стецька до президента Форда в жовтні 1976 року. Стецько підписався «як останній прем'єр-міністер вільної України» і вимагав, щоб Форд учинив «розвал російської імперії», бо інакше «український 50-мільйонний народ» буде вважати Америку за «нашого ворога і союзника Росії в гнобленні нас», («Шлях Перемоги», 24. 10. 1976).

Я назвав цю Стецькову телеграму примітивною, бо в світі добре знають, що під німецькою окупацією *не було* ніякої «вільної України». Нові держави творяться в революціях і через міждержавні війни. Чи може американський уряд викликати революцію в СРСР? Чи схоче Америка почати війну з Росією, коли така війна стала б війною атомовою і була б катастрофою для всього світу?

Шум, який робить АБН на міжнародному форумі, я назвав

непрактичним: віча, зїзди, демонстрації, які учиняє АБН в різних країнах, нашому народові не допоможуть. Рішальне слово будуть мати керівні особи демократичних великодержав, а до них, як казала доповідачка, АБН не має доступу.

Я згадав при тому, як чеський емігрант в час першої світової війни (1914—1918) проф. Т. Масарик діловими аргументами здобув прихильність американського президента Вілсона та урядів Англії і Франції і вони помогли розвалити Австро-Угорщину і створити незалежну Чехословаччину. Масарик і його співробітники не робили ніякого «шуму», діяли обережно, дискретно.

Далі я казав, що АБН і ОУНБ *роблять велику шкоду* тим українцям, які за сміливі слова критики диктаторського, гнобительського режиму мучаться в тяжкій неволі в ССРСР. Аджеж преса ОУНБ твердить, що відважні противники диктатури в Україні виконують завдання, які приходять з-за кордону. Це поміч-посіпакам із комуністичної поліції. Стецькова пропаганда за «всенародне повстання» в Україні — це безвідповідальна писанина, яка дає привід органам терору ще дужче знущатися над нашим народом.

ОУНБ виступає в світі іменем України, хоч не має на це ніякого уповноваження. Навіть з одноіменними двома партіями ОУНБ не має ніякого зв'язку і хоче створити своє «представництво» при Об'єднаних Націях. . . На спроби монополізації українського політичного життя на чужині партією Бандери нарікали й інші учасники дискусії.

Я зазначив, що делегація Української Соціалістичної Партії була на Конгресі Соціалістичного Інтернаціоналу в Женеві в листопаді 1976 р., де взяли участь 14 дійсних і бувших прем'єрів різних демократичних держав. Делегати УСП мали розмови з впливовими учасниками Конгресу і представили меморандум про ситуацію в Україні. Але Українські соціалісти *не роблять крику й галасу*, бо то не поміч нашому поневоленому народові.

С. Стецькова згадала розчулено, що на якомусь з'їзді АБН почула від якогось негра, що він прихильно ставиться до України, і за ці слова вона хотіла його поцілувати. . . Питання: чи такі сентиментальні вибухи ведуть до політичних успіхів?

Деякі дискусанти промовляли не на тему, і пробували похвалитися своїм патріотизмом і навіть робили мені закиди за те, що я не був в УНА. . . Відомо: коли декому бракує аргументів у дискусії, то тоді люди махають паперовим мечем свого патріотизму. З ними зайва дискусія. Хіба згадаю слова Олега Шулєвця (це псевдоним О. Штуля), котрий писав 1947 року про га-

небні братовбивства членами ОУНБ в повстанському русі від 1943 року:

«Це найжахливіша трагедія наших останніх кривавих років. Це компромітація і пролитаї крові і визвольної боротьби в цілому». («В ім'я правди. З історії повстанського руху в Україні». Роттердам, 1947).

4 лютого я був на доповіді д-ра А. Фіголя. Він мав тему — *політичну консолідацію української еміграції*. В дискусії я сказав, що єдиний шлях до консолідації веде через відречення деяких груп від Дм. Донцова і його фашистської проповіді. Як ворог демократії, Донцов радив українцям «змести з дороги всі декадентські доктрини... , всі ці лібералізми, демократизми, соціалізми». («Націоналізм»). Коли нема спільної демократичної платформи, то настає громадянська війна між претендентами на єдиновладу.

Одна учасниця дискусії докоряла мені за критику Донцова: мовляв, він умер, то не годиться його критикувати, бо вона від Донцова багато навчилася... Виходить із того, що дозволено криткувати мертвих — Хмельницького, Мазепу, Петлюру, Драгоманова і т. д., але Донцов — «недоторканий», він стоїть поза критикою! Той Донцов, що в своїх статтях між двома світовими війнами хвалив «залізну руку» Пілсудського, що учинив погром в Західній Україні в 1930 р. Він видав у Львові похвальну біографію Гітлера та радив українцям створити у себе партію, подібну до «гітлеризму».

Пишеться в пресі української еміграції багато про «консолідацію». Але автори статей часто забувають, що консолідація, згідна праця різних груп *можлива тільки на платформі демократії*. Натомість бачимо, як одна партія, на чолі з «вождем», хоче мати «монополію» в українському суспільстві, хоче диктувати всім свою волю і кличе громадян жертвувати гроші для своїх партійницьких цілей. *Це шлях до руйни громадського життя*.

АБН-ОУНБ, виступаючи в світі іменем українського народу, не здобуде прихильності до української справи в демократичних колах світу, бо реакційні ідеї й «подвиги» Я. Стецька та його однодумців уже відомі. Нічого не допоможе надягання демократичної маски на зовнішньому форумі, як радив С. Бандера.

Поки у наших «вождистів» Донцов залишається авторитетом, хоч він до кінця свого життя проповідував фашизм, розмови про «консолідацію» залишаться пустими фразами. Подібне бачимо в деяких комуністичних партіях поза Советським Бльоком: вони заявляють про свою згоду з демократичними ідеями. Однак вони визнають також авторитет Леніна, який учив, що треба

творити режим диктатури, владу, «необмежену ніякими законами, що спирається буквально на фізичне насильство». Тому, поки комуністи не відречуться від «ленінізму», неможливо вірити їхнім деклараціям, що вони стали «демократами».

Після доповіді С. Стецькової вона пояснила на запитання, які українці поза ОУН належать до АБН: виходить, що теж група так зв. гетьманців, яка визнавала за свого вождя Данила Скоропадського. Щоб присутні знали, яких союзників має ОУНБ в АБН, я згадав, що гетьманці були в тісному зв'язку з режимом Гітлера. Про це писав у своїй книзі бувший президент Сенату Вільного Міста Данціг (Гданськ) Герман Раушнінг у книзі, що вийшла в Лондоні 1942 р. під назвою «Творці Руїни» (Makers of Destruction). Раушнінг був противником воєнних плянів Гітлера і тому покинув Данціг і переїхав в Англію ще р. 1936. В своїй книзі Раушнінг описує, як до нього в Данцігу приходив Данило Скоропадський, з рекомендацією від міністерства в Берліні.

Данило Скоропадський *«запропонував мені уживати його зв'язків у Лондоні для цілей нацистичної пропаганди... Деякі з його людей залежали від регулярних субсидій»* (від німецького уряду).

Коли я згадав про цю агентурну службу гетьманців для режиму Гітлера, то в залі учинився шум, і чути було погрози фізично розправитись зі мною. Мене це не злякало, але передсідник не вважав за свою повинність забезпечити порядок, видалити бешкетників із залі і уможливити вільний обмін поглядів та інформації. Навпаки, передсідник дозволив своїм однодумцям прославляти Бандеру, як «демократа», у якого я мав би вчитися «демократизму»...

Після цього я подумав: далеко ще деяким українським емігрантам, зараженим теоріями фашизму, до розуміння правил демократії, яка гарантує вільну інформацію й критику, коли ці, запаморочені своїми «вождями», не мавши доказів, всупереч фактам, хочуть залякати критиків їхньої шкідливої діяльності фізичною розправою.

Щодо оцінки виступів ОУНБ-АБН на міжнародному форумі, то *шкода грошей*, змарнованих на цю метушню. До цього приходяться слова з оповідання М. Квітки-Основ'яненка:

«Пропали свічки, пропали й гроші за свічки!»

Бо свої «свічки» верховоди ОУНБ-АБН ставлять перед вождями диктаторських режимів, від яких не можемо сподіватися нічого доброго для України.

Іван Франко розумів велику вагу солідарности, згоди в укра-

їнському народі і показував шлях до цього: *свідомість і свободу*.
Він писав до земляків:

«І бажаю, щоб ви згідно,
спільно, свідомо, свobodно
йшли до спільної мети!»

На жаль, є серед української еміграції руїницькі елементи,
що діють наперекір заповітам Великого Каменяра, бо ставлять
інтереси й вигоди своєї партії *над усе*.

Така «патріотична політика» стоїть на перешкоді нормальній
організації українського суспільства на чужині, вона шкодить
і визвольній справі українського народу, скільки б не творили
«визвольних фронтів» ватажки ОУНБ на чужині. Монополістич-
ні, диктаторські заходи ОУНБ, що самозванно виступає «іменем
України», орієнтація цієї партії на реакційні сили в світі викли-
кають у демократичних колах різних країн настрої, що шкодять
інтересам поневоленого українського народу.

ПРОЧИТАВШИ,

ПЕРЕДАЙТЕ ВАШИМ ПРИЯТЕЛЯМ!

ПРАВДА ПЕРЕМОЖЕ

ФАЛЬШИВУ ПРОПАГАНДУ!

Адреса:

OUR WORD
Postfach 26
8000 München 26
West Germany

Ж Кожний українець і кожна українка мусять дати відповідь на питання, хто мав рацію: Митрополит А. Шептицький, котрий гостро засудив і нап'ятував ОУНівських братовбивників, чи Є. Коновалець, що посилав своїх партійців убивати українських патріотів. НЕВИННА КРОВ НЕ ЗАСИХАЄ...